

embargo tot zaterdag 30 maart, 11.00 uur

DE KWETSBAARHEID VAN EVANGELISCHE POLITIEK

(toespraak gehouden door Cathy Ubels op het partijkongres van de EVP,
op 30 maart 1985 te Amersfoort)

Morgen is het "Palm-zondag", de dag waarop in vele kerken de evangelie-lezing van de intocht van Jezus in Jeruzalem aan de orde komt.

U kent wellicht de inhoud.

De dichter Bert Hoorn verwoordt het als volgt:

"Heft poorten uw hoofden omhoog
en verheft ze gij aloude ingangen,
opdat de Koning der ere inga...

En ieder hield de adem in...
- men verwachtte iets groots -

En toen kwam er een arme Joodse man
op een ezeltje langs
en dat was 'em."

Het typerende van het koningschap van Jezus is dat hij rijdt, niet op een vurig strijdros, het teken van macht én geweld, maar op een ezel, het vervoermiddel van de armen.

Wij, die zeggen ons te oriënteren op de woorden en daden van die unieke mens-van-God, wij mogen ons dat vandaag voor ogen houden: dat het Koninkrijk van God zich niet baanbreekt met macht en geweld, maar dat het komt door de "zachte krachten", die zullen winnen, door mensen, die omzien naar de minsten van de broeders en zusters die overal op aarde kapot gemaakt worden, gevangen gehouden, gemarteld, gekleineerd...

Wanneer wij kijken naar de wereld van onze dagen, dan moeten we konstateren dat wij met onze beschaving in eën onherroepelijk fuik zijn gelopen; en het lijkt wel alsof we geen kant meer uitkunnen.

De atoombom, het dieptepunt van onze materialistische hebzucht, is daarvan wel het meest grimmige bewijs.

Mensen hebben zich de mogelijkheden geschapen om de geschiedenis te beëindigen en zij hebben de verantwoordelijkheid daartoe afgestaan aan een handjevol machthebbers.

Het vermoorden, martelen, verdwijnen, verpauperen en verhongeren van mensen gaat maar door in steeds meer landen.

Zelfs democratieën gaan diktatoriale trekken vertonen.

De bronnen van ons bestaan: lucht, water en grond, worden in steeds ernstiger mate vergiftigd.

De werkloosheid is een structurele zaak geworden.

En in plaats van een bewoonbaar huis voor allen te zijn, wordt onze aarde gedegradeerd tot een wapen-opslagplaats.

Deze aanslag op aller bestaan en voortbestaan wordt gepleegd door een klein aantal rijken; en helaas zijn vele politici hun gewillige dienaars.

Samen zijn zij de priesters in de "eredienst aan de god Mammon" in plaats van rentmeesters te zijn over de aarde, die God aan de mensen gegeven heeft.

Dit is geen verhaal ver-van-ons-bed; het is de bittere werkelijkheid, die zich in ons en voor onze ogen voltrekt.

Tegen dit kwaad blijkt geen enkele politiek, kapitalistisch of communistisch, nog opgewassen, óók niet met ingrijpende wetgeving, zolang het materialistische hart onaangeroerd blijft. In de Bijbel wordt al gewaarschuwd tegen de geldgierigheid als wortel van alle kwaad.

De Bergrede als uitweg

Ik geloof dat er maar één uitweg mogelijk is: de keuze voor de weg, die Jezus ons voorhoudt in zijn "vertaling" van de Tora: de Bergrede. Franz Alt spreekt in zijn boek "Vrede is mogelijk" dan ook van de politiek van de bergrede.

En dat is een tot nu toe ongehoorde politiek.

Even - in 1975 - was Willem Aantjes vertolker van die politiek; even hielden veel mensen - óók niet-christenen - de adem in toen hij christelijke politiek omschreef als:

"een politiek die spreekt voor wie geen stem hebben;
die handelt voor wie geen handen hebben;
die een weg baant voor wie geen voeten hebben;
die helpt wie geen helper hebben."

Het CDA vertoont, tien jaar later, niets meer van de trekken van die politiek...

Tóch geloof ik dat mensen nog steeds hunkeren naar christelijke politiek, die op deze wijze gestalte krijgt.

Misschien is wel het geheim van de weg van de Bergrede en de prediking van het Koninkrijk Gods door Jezus, dat je durft te erkennen als mens, dat je kwetsbaar bent; en ik denk dat juist die kwetsbaarheid de essentie mag zijn van je menselijk bestaan:

dat ik ben aangewezen op anderen;

dat ik niet kan (en mag) leven buiten anderen om!

Dat wij het ons gewoon niet kunnen permitteren over anderen te denken in termen als vijanden.

Dat wij de belangen van de ander net zo op het oog moeten hebben als onze eigen belangen, die ik zou willen omschrijven als:

- streven naar vrede en gerechtigheid

- werken aan vrede dóór gerechtigheid

opdat onze samenleving rechtvaardig, barmhartig en houdbaar wordt..

De schrijver van Deuteronomium noemt dat: "kunnen wonen in een land waarin geen armoede is en niemand gebrek heeft."

Dat is niet alleen een belofte, maar ook een opdracht, die wij waar moeten maken, te beginnen bij onszelf, door een innerlijke ommekeer; en van daaruit gericht naar buiten.

"Wie van vrede droomt en gerechtigheid predikt", schreef de Argentijnse nobelprijswinnaar Esquivel, "moet de armoede de wereld uithelpen." Dat is volgens hem een politieke zaak, die het eerste en laatste woord niet geeft aan de logica van de macht, die niet berust in het recht van de sterkste, maar een politiek die zoekt naar algemeen welzijn.

En van algemeen welzijn is geen sprake als een klein deel van de mensheid niet weet hoe het z'n overvloed aan graan, boter, melk en wijn moet opslaan, terwijl zovelen machteloos moeten toezien of er nog kruimels van de tafels van de rijken afvallen. Dat is onrecht dat schreit tot de hemel...

"Ik weet waar we dat voedsel gratis kunnen opslaan: in de holle magen van de miljoenen in Azië, Afrika en Latijns Amerika, die 's avonds met honger naar bed gaan."

Dat antwoord gaf al 18 jaar terug ds. Martin Luther King.

Het ándere Amerika

King was, totdat op 4 april 1968 een moorddadige kogel een eind aan zijn leven maakte, de vertegenwoordiger van het ándere Amerika, dat appelleerde aan het geweten van het blanke

establishment om recht te doen aan rechtelozen;
dat met geweldloze middelen streed voor een rechtvaardige
samenleving voor blank én zwart.

Soms lijkt het wel alsof het Amerika-van-Reagan de enige en
beslissende stem is, die het in de Westerse wereld voor het
zeggen heeft; de politiek van hard tegen hard, die met z'n
gigantische begrotingstekort de wereld op de rand van een
bankroet dreigt te brengen.

Gelukkig is er nog steeds dat ándere Amerika, dat niet kijkt
of het in z'n achtertuin wel rustig is, maar kijkt of de
Verenigde Staten op die hele wereldakker het zaad van verzoening
en recht zaaien;

het ándere Amerika, belichaamd in mensen als Daniël Berrigan
en de Amerikaanse bisschoppen, die zeggen dat het afgelopen
moet zijn met steeds weer nieuwe stappen op het gebied van de
kernbewapening;

het ándere Amerika, óók belichaamd in mensen als Robert Mc Namara,
George Bundy en George Kennan, die overtuigende bewijzen

aanslepen tegen de Star Wars-plannen van Reagan en de zijnen;

het ándere Amerika, belichaamd in mensen als Jesse Jackson,
Coretta King en Edward Kennedy, en ontelbare anderen, die al maandenlang de
politiek van Zuid Afrika aan de kaak te stellen en zich door
gevangennamen niet laten afschrikken.

Sinds kort weet ook Jan Nico Scholten hoe zo'n Amerikaanse
gevangenis er van binnen uitziet. (maar je hoeft niet in Amerika
of in Zuid Afrika geweest zijn om de apartheid te veroordelen.

Boycot Zuid Afrika

Het lijkt me overigens van belang niet alleen van de Verenigde
Staten te verlangen dat het duidelijk stelling neemt inzake
de apartheid.

Ook van de Nederlandse regering mag gevraagd, nee, geëist worden
dat zij eindelijk metterdaad gaat uitvoeren wat zij met de
mond zegt te belijden: dat het onrecht in Zuid-Afrika, die nu
opnieuw zovele slachtoffers eist, krachtdadig dient te worden
bestreden.

Daarbij mag het niet gaan om de vraag of wij er economisch
of anderzins slechter van worden als wij tot een totale boycot
van Zuid Afrika zouden besluiten, maar wat er daar met de

zwarte bevolking gaat gebeuren als wij niets doen en werkeloos toekijken.

"Er is geen vrede in Zuidelijk Afrika", zei bisschop Desmond Tutu onlangs bij de aanvaarding van de nobelprijs voor de vrede, "er is geen vrede omdat er geen gerechtigheid is.

Er zal pas vrede en veiligheid zijn als er éérs gerechtigheid komt, waarin alle inwoners van dat prachtige land delen. De bijbel kent geen vrede zonder gerechtigheid.

De profeet Jeremia zegt dat men bedrog pleegt door te roepen "vrede, vrede", terwijl er geen vrede is.

De vrede van God houdt altijd in: gerechtigheid, heelheid, de volheid des levens, politieke medezeggenschap, goedheid, blijdschap en vreugde, mededogen, gelijkwaardigheid en verzoening."

In zijn woorden herkennen wij ons, denk ik. Het is ónze taal; het is de taal van de Bergrede.

Waar de EVP voor staat

Want laat het duidelijk zijn waar wij voor staan:

Dat mensen steeds meer worden vervangen door machines, zonder dat daar andere werkgelegenheid tegenover gesteld wordt, is niet onze politiek. ónze keuze gaat uit naar kleinschalige, milieuvriendelijke en arbeidsintensieve projekten; dát is ónze politiek.

Dat ons land meer en meer wordt verdeeld in twee bevolkings-categorieën: zij die hebben en zij die niet-hebben, is niet onze politiek;

ónze keuze gaat uit naar een maatschappij, waarin mensen - mannen én vrouwen - recht hebben op zinnvol werk; waar inkómen en macht gespreid zijn; waar lasten naar draagkracht worden opgelegd; waarbij de door ons bepleite sociale BTW een goed middel kan zijn. Dát is ónze politiek.

Dat er een kloof wordt geschapen tussen werkenden en niet-werkenden is niet onze politiek;

ónze keuze is er één voor arbeidstijdverkorting, zodat vrouwen, jongeren en gehandicapten óók aan de slag kunnen en méétellen: dát is ónze politiek.

Dat ons land op het gebied van het buitenlands beleid aan de leiband van de Verenigde Saten loopt is niet onze politiek; Wij pleiten voor het doorbreken van het blokdenken, zowel in

de Oost-West verhoudingen als in de Noord-Zuid verhoudingen, omdat we geloven dat vrede en welzijn mogelijk is voor iedereen op aarde. Dát is ónze politiek.

Het slaafs instemmen met een Star Wars-programma en het tolereren van eerste stappen op deze fatale weg is niet onze politiek; wij hebben uit het verleden de les getrokken dat alle wapensystemen, die zijn uitgedacht, mettertijd ook zijn gebruikt, en wij zullen - onophoudelijk - blijven pleiten voor een ommekeer: van zwaarden tot ploegscharen, van wapentuig tot instrumenten die de vrede dienen. Dát is ónze politiek.

Dát dragen wij uit in de Tweede Kamer.

En ik ben bereid dat te blijven doen, als u en de kiezers mij een tweede termijn zullen toestaan.

Cruciaal moment voor de EVP

Vandaag staan we misschien wel op een cruciaal moment in de geschiedenis van de EVP.

Op dit kongres staan wij voor de vraag: hoe gaan we verder? Hoe geven we gestalte aan die ándere politiek, die wij in Nederland en daarbuiten voorstaan? Hebben wij als partij bestaansrecht?

De EVP is niet uit de lucht komen vallen: de wortels van de partij liggen zelfs in een ver verleden: al aan het begin van deze eeuw waren er (kleine) christelijke partijen, die opgericht werden uit onvrede over de behoudende koers van de grote christelijke partijen, zoals de ARP. De meest bekende daarvan was de Christelijk Democratische Unie (CDU) uit de dertiger jaren, die tot kort na de oorlog is blijven bestaan. Deze CDU streefde "met de Bijbel als richtsnoer" naar gerechtigheid in de samenleving". Bij de verkiezingen in 1937 pleitte de partij onder meer voor een billijke verdeling van lasten nationale ontwapening, afschaffing van cumulatie en afschaffing van het in die dagen, evenals nu, omstreden punten. Tot de CDU behoorden o.a. ds Buskes en de schrijver H.M. van Randwijk.

Leden van de CDU werden in die dagen door de Gereformeerde Kerken van het Avondmaal geweerd.

Met deze mensen voelen wij ons verbonden, omdat zij om hun overtuiging werden verguisd.

Ook wij kennen dat.

Tegen de stroom ingaan word je nooit in dank afgenomen, maar het voert wel tot de bron.

De huidige EVP ontstond in 1981 uit een fusieproces van de Evangelische Progressieve Volkspartij en dissidente ARP-ers, verenigd in de werkgroep Niet Bij Brood Alleen (NBBA).

In de nieuwe partij stond voorop het streven naar een barmhartige en rechtvaardige samenleving, waarvan de contouren ons worden aangereikt vanuit het Evangelie, een samenleving waarin vrede de vrucht is van de gerechtigheid.

Na onze intrede in de Tweede Kamer was er onder ons misschien wel het gevoel van al heel wat bereikt te hebben.

Maar toen moest het grote werk nog beginnen, terwijl we zelf niet meer dan beginners waren.

Voor een piepjonge partij als de onze moest opeens zoveel tegelijk gebeuren: het kamerwerk moest worden opgezet, de fractie gevormd, de organisatie van de partij uitgebouwd, de partij-organen van de grond getrokken, het radio- en televisiewerk op poten gezet;

veel werd er gediskussiëerd over de koers van de partij. Veel mensen hebben zich vanaf het eerste uur voluit ingezet, met hart en ziel.

Is het ondanks - of dankzij - het vele werk dat verricht is zo gekomen dat we ons niet voldoende hebben kunnen bezighouden met de inhoudelijke kant van ons politieke bestaan?

Is het daardoor dat we er onvoldoende in geslaagd zijn naar buiten toe duidelijk te maken wat ons ten diepste bezielt, waarvoor we principiëel staan, wat wij willen?

Heeft door die hele gang van zaken ook onze eigen bewogenheid van het allereerste begin aan betekenis ingeboet?

En heeft dit alles geleid tot die verwarring, waarvan de laatste tijd de pers bol staat?

Evangelisch uitgangspunt

We moeten onszelf de vraag stellen of die verwarring wel zo nodig was.

We hebben in de afgelopen jaren toch nooit ons evangelisch uitgangspunt veranderd of bijgesteld?

Ik denk dat juist dat uitgangspunt ons die bewogenheid meegeeft, die voor een partij als de EVP onmisbaar is.

Zonder dat uitgangspunt zouden wij geen bestaansrecht hebben; schakeringen in de politieke opstelling van de andere progressieve partijen zijn er immers voldoende; daar hoeft echt niet nog eens de zoveelste bij.

Geen van de progressieve partijen ^{echter} gaat uit van de politiek van de radikale ommekeer, zoals die ons in het evangelie van het Koninkrijk Gods wordt voorgehouden.

Daarin alléén ligt ons recht van bestaan én onze politieke kracht. Ons evangelisch uitgangspunt bepaalt onze plaats in het politieke krachtenveld.

Dat bepaalt onze plaats in de politiek: dat we, ~~gegepen~~ door de radikaliteit van het evangelie, stem willen zijn voor wie monddood zijn gemaakt, hoop voor de hopelozen.

Met de bereidheid om daarvoor zelfs in eigen vlees te snijden, een stap terug te doen op de welvaarts ladder.

Bondgenoten gezocht

Dat kunnen we niet alleen.

Daarvoor hebben we bondgenoten nodig, medestanders bij wie we eenzelfde streven herkennen naar een samenleving waar gerechtigheid is.

Wie zijn het, die méé òptrekken?

In eerste instantie denk ik aan progressieve mede-christenen: mensen rond Jan Nico Scholten en Stef Dijkman, mensen uit het CNV, die verder durven kijken dan hun eigen portemonnaie.

En Dilo van Commenee herkennen we een bondgenoot en ongetwijfeld zijn er nog vele anderen, die dakloos zijn geworden, nu het CDA duidelijk heeft uitgesproken het kabinet Lubbers-Van Aardenne tot inzet van de verkiezingen te zullen maken.

Dat kon ook moeilijk anders: het CDA zou anders immers zijn eerste man hebben laten vallen.

Gelukkig is er nu duidelijkheid.

Ook al zal het CDA met de verkiezingen in het vooruitzicht zichzelf een socialer gezicht willen aanmeten: we weten immers dat het dat masker weer zal laten vallen zodra het de kans krijgt.

Daarom is het nú het moment aan de kiezers het alternatief te bieden van het ándere Nederland, waarin een partij van progressieve christenen - en dat is de EVP - deel uitmaakt.

En laat daar geen misverstand over bestaan: onze natuurlijke

plaats links in het politieke spektrum!

Zonder daarbij onze eigen identiteit te willen opgeven, staan wij, krachtens onze statuten, open voor samenwerking met andere progressieve partijen.

Dat doen wij al op een aantal terreinen: in het progressieve besturen-overleg, waar op punten als kernbewapening, kern-energie en milieubeheer volledige overeenstemming is bereikt; dat gebeurt in het Comité Kruisraketten Nee en bij vele plaatselijke akties, waarbij de basisgroepen van de EVP voluit zijn betrokken. dat blijkt ook uit het stemgedrag in de Tweede Kamer.

Daarom zou het ons, denk ik, sieren, als wij op het punt van de samenwerking met de andere progressieve partijen, eens zouden ophouden met het opwerpen van blokkades.

Juist van christenen mag worden verwacht dat zij aan anderen de geopende hand toesteken.

Samenwerking

Daarom zou ik

met het oog op de naderende verkiezingen voor de gemeenteraden en de Tweede Kamer willen pleiten voor een verdergaande samenwerking: bijvoorbeeld door een program op hoofdpunten als eerste stap met daaraan gekoppeld op z'n minst een lijstverbinding.

Zelfs zou ik de mogelijkheid van een gezamenlijk progressief Akkoord niet willen uitsluiten, waaraan de progressieve partijen, elk met behoud van eigen identiteit, kleur zouden kunnen geven.

Ik zou hier willen uitspreken dat ik niet sta te trappelen om de EVP op te heffen. Uiteraard is de EVP geen doel in zichzelf; de partij is een instrument om te werken aan daadwerkelijke verandering van de maatschappij en zéker niet bedoeld ter meerdere glorie van de partij zelf, of van groepen daarin of zelfs van enkelingen.

Ons gaat het immers om die ándere politiek, in verbondenheid met onze broeders en zusters van het ándere Amerika, en het ándere Zuid Afrika, en het ándere Nederland.

Elkaar dragen en verdragen

Laten wij als progressieve christenen de moed hebben elkaar te dragen en te verdragen in onze worstéling voor een radikaal-evangelische politiek. Daarbij hebben we elkaar nodig;

op landelijk en plaatselijk nivo. Met onze eigen identiteit als gave én opgave tegelijk, als bemoediging én uitdaging.

Ergens in Canada staat voor een school het beeld van een jongetje; hij draagt zijn gehandicapte broertje op zijn rug. Daaronder staan de woorden, die de jongen heeft gesproken, toen hij zijn broertje urenlang naar school had gedragen en men tegen hem zei dat dit toch wel erg zwaar was. De jongen moet toen gezegd hebben: "Hij is niet zwaar; hij is m'n broertje."

Zo kwetsbaar zijn mensen, zo dragen zij elkaar. Zo kwetsbaar is evangelische politiek, maar tegelijk: zo mogen wij ons gedragen weten.

Laten wij dat ook vandaag aan elkaar voorhouden.